

LETO—YEAR XL

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL. PONDELJEK 11. FEBRUARJA (FEBRUARY) 1918

STEV.—NUMBER 35.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlison, Postmaster General.

PROTI AVSTRIJSKI NEMIRI NA HRVAŠKEM.

DELAVCEM JE TREBA DATI VEČ PRAVIC.

Wilsonova posredovalna komisija javlja, da so kapitalisti povzročili štrajk v Biebee.

POROČILO KOMISIJE

Washington, 10. febr. — Predsednikova posredovalna komisija, ki je delovala za poravnavo štrajkov in industrijskih nemirov po raznih krajih Amerike, je večeraj podala predsedniku svoje poročilo.

Komisija obsoja nasilstvo kapitalistov, ki povzročajo odporni duh med delavci in ustvarjajo nevarne razmere, in priporoča, da se znižajo kolikor največ mogoče profiti podjetnikov na dobo vojne, da se v splošnem povzrajo delavske plače in uveljaviti se mora splošni osemurni delavnik, ki je v vojni času ravno tako opravičen, kakor v mirnem času.

V poročilu je citati sledeči odstavek:

„Depotiranje rudarjev in Biebeeja in Jeroma, afera v Everettnu, linčanje Littleja in Butteja in podobni čini nasilja proti delavcem so brez dvoma imeli zelo slab učinek na delavstvo v Združenih državah in v inozemstvu med raznimi.“

O štrajku v Arizoni, ki je bil poleti 1917, pravi komisija, da je v treh mesecih stavke dežela izgubila 100.000.000 funtov bakra. Krivdo za štrajk polaga komisija pravilno na lastnike rudnikov, in sicer na avtokracijo, ki je bila lastnikov, ki se niso mogli razumeti z delavci. „Oddaljeno lastništvo je brez tendence, da bi malo čutili dohodke od odgovornosti za delavske razmere, in ki ustvarja nove probleme v tej industriji.“

Je glavni vzrok delavskih nemirov v okoljih bakrovih rudnikov.“ Poročilo dodaja, da družbe bakra nimajo nobenega odgovornega človeka, ki bi se počel razumeti delavske probleme.

Telave so tudi, ker je med rudarji v Arizoni zastopanih dvadeset različnih narodnosti. Komisija priporoča predsedniku, da se morajo pripoznati delavske strokovne unije, proti katerim so družbe podjetnikov v adicionalni opoziciji.

Posredovalna komisija ostro obsoja takozvane „lojalne lige“, ki so se organizirale v vseh etapah okoljih pod krinko patriotizma z namenom, da ovirajo delavce v njihovem boju za uničenje cilje. Komisija povdarja, da je vpliv organizacije I. W. W. povzročil stavke v Arizoni.

„V tem slučaju, kakor v mnogih drugih, so se delodajalci odrekli plašnim patriotizma in obtožili delavske neojalnosti z namenom, da lojše zatro stavko. Tako poje je le povečalo nezadovoljstvo in srd na strani delavcev.“

PREDSEDNIK APELIRA NA FARMARJE

Washington, D. C. Predsednik Wilson je odprto povedal farmarjem, da je združba v zadnjem boju, da ne bo svet radi napredka prešlih pravic nazadovol te za let, ampak za več sto let.

K predsedniku je prišla delegacija farmarskih posojilcev, da bi izročili svoje želje in mu izročili memorandum. To priložilo je poročilo predsednika, da je razložil farmarjem pomen sedanjega vojne med demokracijo in avtokracijo.

VREME

Severni Illinois: Jasno in gorljivo pondeljek: nestanovit in nekoliko mrzlo v torek. Lahki zaledni vetrovi. Povprečna temperatura v zadnjih 24 urah 35. — Snežna izhaja ob 6:50, zahaja ob 12.

PROSTOVOLJCI ZA GRADNJO LADIJ.

Vlada apelira na delavce, da se prostovoljno prijavijo za delo v ladjedelnicah.

VEČ LADIJ POMENI ZMAGO.

Chicago, Ill. — Zmaga demokracije je mnogo odvisna od ladij. Ladije in dalje potrebujemo! Ladije potrebujemo za prevažanje potrebnih za ameriško armado in zaveznike. Ameriška republika ni prevzela te naloge, da pošlje svojo armado v Francijo, da pošlje armado kronanih roparjev centralnih sil nazaj, ampak ima skrbeti tudi za zaveznika ljudstva, da ne trpe pomanjkanja. Za izveditev te naloge potrebuje ameriška republika ladije in so pet ladij.

Po vladnem programu je treba zgraditi vsako leto toliko ladij, da odrinejo 8.000.000 ton vode. Ladijski odbor, ki gradi te ladije, ima denar, material in ladjedelnice, da izvrši svoj program. Potrebni so še delavci, da gre gradnja ladij gladko od rok.

Ameriška republika ni militaristična Nemčija ali črna Nemčija. V Nemčiji groze delavcem s smrtjo, če ne delajo. Vsaki dan prihajajo brzojavke, ki pripovedujejo, da nemške obilice gonijo belgijske delavce na prisilno delo, da ohranijo avtokracijo. V črno žoliti Avstriji sekajo policajske sablje po delavcih, ki se vpirajo avtokracijskim silam.

V ameriški republiki ne groze delavcem, ampak vlada apelira na žruene delavce, da se prijavijo prostovoljno za gradnjo ladij.

Delavci, ali vidite razliko med ameriško republiko in militaristično Nemčijo in črna Nemčija? V Nemčiji in Avstriji gonijo s silo delavce na delo, v ameriški republiki apelirajo nanje, da se prijavijo prostovoljno.

Za izvršitev ladijskega programa ne potrebujejo le velikega števila delavcev, da prične takoj z delom v ladjedelnicah, ampak je potrebna tudi velika prostovoljna rezervna armada delavcev. Iz te rezervne armade pokličejo delavce v ladjedelnice, kadar jih potrebujejo.

Ladijski odbor potrebuje 30.000 izkušenih rokodelcev v rezervni armadi. To niso vojniki, ampak so civilni delavci, da delajo v ladjedelnicah. Vsak delavec, ki zna rabiti orodje, lahko pomaga do zmage demokracije, ne da bi mu bilo treba oditi na fronto. Demokracija kliče izkušene delavce, da gredo in grade ladije.

Vsi delavci, ki delajo v ladjedelnicah, imajo zajedeno priložnost in pošteno mezo. Če so podvrženi vojaški dolžnosti, jih premeste v drug naborni razred, dokler delajo v ladjedelnicah. Demokracija seveda ne potrebuje takih delavcev, ki hodijo od ene do druge ladjedelnice in izbrižajo delo. Demokracija kliče v vrsto resne delavce, ki so prežeti z mislijo, da mora demokracija zmagati nad avtokracijo.

Zapomnite si delavci, da vsak žebelj, ki ga zabijete v ladijo, je žebelj v raketu avtokracije — v raketu kajzerja in črna Nemčija Avstrije! Vsak udarec s kladivom v ladjedelnici pomeni, da se bližja ura demokracije in seveda tudi osvoboditev našega maliga slovenskega naroda iz stoletne suženosti.

Delavstvo mora razumeti čas, v katerem živi. Če delavstvo ne razume sedanjega časa in če ne stori svoje dolžnosti v strašnem boju demokracije vraga sveta z najtemnejšo in najbrutalnejšo avtokracijo, potem kuje sebi suženjske verige.

Zmaga demokracije je ravnotočno odvisna od delavcev, ki ostanejo doma kot od vojakov, ki gredo na fronto!

Delavci, ne pozabite te resnice in vpišite se v delavsko rezervno armado za gradnjo ladij!

AMERIKA IMA NE-POTOPLJIVO LADJO.

„Lucia“, prvi parnik, ki je nepotopljiv, odrine še ta teden proti Evropi brez spremstva.

113 MRTVIH NA TUSCANIJI.

Washington, 11. febr. — Prva ameriška nepotopljiva ladija „Lucia“ odrine še ta teden v Evropo. Ladija pojde brez oboroženega spremstva in s tem bo direktna izjava Nemo, da jo potopa, če morejo.

Washington, 10. febr. — Morfariški tajnik Daniels je trdno uverjen, da je zmaga nad submarinkami izvojevana.

William L. Saunders, načelnik morfariškega posvetovalnega odseka je izjavil večeraj v New Yorku, da ima Amerika ladjo, ki se ne da potopiti in rešitev submariškega problema je tukaj.

„Nocoj podam izjavo,“ je rekel Saunders, „katere ni še nihče izustil. Združene države imajo parnik, ki je eden najboljših. Imenuje se „Lucia“ in je bil prej avstrijska lastnina. Ta parnik je zrlj v atlantski luk in je opremljen s iznajdbo, vsled katere je nepotopljiv. Torped lahko naredi 30 čevljev široko luknjo v ladiji pod vodno površino, toda ladja se ne bo potopila. Vsa iznajdba je stvar števil in fizike. Sovražnik lahko spozna, da je prišel čas, ko so pripravljene transportni parniki za prevažanje čet, katerih submarinke ne bodo mogle potopiti.“

Washington, 10. febr. — Vojni departament je prejel večeraj imena 1160 rešenih ameriških vojakov, ki so bili na torpediranem parniku Tuscanija in biro za javne informacije jih je obelodanil. Med rešenimi je tudi enajst Čikalanov.

Uradna poročila vojnega departamenta in angleške admiraltete o številu izgubljenih ameriških vojakov se ne vjemata. Vojni departament ima obvestilo iz Evrope, da je izmed 2177 ameriških častnikov in vojakov izgubljenih 113 mož; angleška admiralteta pa izjavlja, da je izgubljenih 166 mož, med katerimi je 147 Američanov. Tekom večerajnjega dneva ni vojni departament prejel nobenega nadaljnjega poročila, ki bi spremeniло število žrtv.

DANAJŠNJI PONDELJEK JE MOGOČE ZADNJI Z OMEJENO KURJAVO.

Washington, D. C. — Kurivni upravitelj dr. Garfield je odpravil v osem južnih državah pondeljke z omejeno kurjavo. To odredbo smatrajo za naznanilo, da bodo pondeljki z omejeno kurjavo kmalu odpravljeni v vsem teritoriju.

Visoka temperatura v južnih državah je precej izboljšala prometno situacijo.

Omejena kurjava je odpravljena v državah Severna in Južna Karolina, Florida, Georgia, Alabama, Tennessee, Mississippi in Louisiana.

Državni kurivni upravitelj so bili obveščeni, da so izzvezte v delavnice od omenjene kurjave, v katerih delajo člani International Ladies Garment Workers' Union. Člani te delavske organizacije izdelujejo večinoma naročila za vlado.

NAPRAVIL JE RAČUN BREZ ŽIVILSKIH UPRAVE.

Bayonne, N. J. — Pekovski mojster Sam Bridzink je kupil 900 sodov moke in jo postavil v skladišče, ker se je bal, da pojde cena navzgor. Za stvar je izvedela živilska uprava, ki je zaplenila 600 sodov moke in jo prodala po tržni ceni.

Za vsebine oglasov ni odgovorno ne upraviteljstvo ne uredništvo.

„MIR“ MED UKRAJINO IN AVSTRO-NEMCI.

Nemčija je podpisala mir s buržoazno rado z namenom, da ugrabi bogate zaloge žita v Ukrajini.

BOLŠEVIKI NE PRIPORAJA POGODBE.

London, 11. febr. — Poroča se, da sta Nemčija in Avstrija ponudili kijevski radi militaristično pomoč proti bolševikom. Nemčija hoče izrabiti mir s Ukrajino proti ruskemu sovjetu. Na Dunaju vlada veliko veselje valed separatnega miru s kijevsko rado.

London, 10. febr. — Iz Berlina javljajo uradno, da so zastopniki buržoazne rade v Ukrajini podpisali mirovno pogodbo s Nemčijo in Avstrijo v soboto zjutraj. Avstrijsko uradno poročilo tudi omenja, da je sklenjen separatni mir med Ukrajino in centralnimi državami, toda brez Bolgarske in Turčije.

Kolikor je razvidno iz poročil iz Petrograda, bolševiki ne bodo priporočali mirovne pogodbe, katero je podpisala buržoazna rada. Ukrajinski sovjet je v boju z rado za par tednov in položaj je tak, da stara vlada nimaa še nikjer trdnih tal. Pogoj prve mirovne pogodbe niso objavljeni, ali razumljivo je, zakaj se je nemški in avstrijski vladi tako mudilo, da sta pridobili buržoazne zastopnike za mir valed opoziciji bolševikov. Ukrajina je bogata na žito in Nemčija kama žitka, da potola gladne množice, ki pretežajo revoluto. Toda bolševiki pravijo, da oni kontrolirajo okrožja z žitom.

Dalje poročajo iz Berlina, da se Nemčija ne bo dosti zmenila za bolševiško vlado v Petrogradu, ako se ji posreči uveljaviti mirovne pogoje z Ukrajino.

Po vestih iz Stockholma so bile v petek poročene bolševiške čete, ki so hotele reokupirati Kijev. Rdeča garda je izgubila 3000 mož in zmagovalci so vplenili dvajset strojnih pušk in 200.000 navadnih pušk. General Aleksijev, o katerem so poročali, da vodi 35 tisoč mož proti bolševikom, se je sprl z kozakiškim hetmanom Kaledinom. Obenem poročajo, da se kozaki v vedno večjem številu pridružujejo bolševikom.

Iz Kodanija javljajo, da so bolševiki v Moskvi zaprli generala Brusilova. Druga vest omenja, da so Tartari umorili velikega kneza Nikolaja Nikolajeviča, strica bivšega carja in nekdanjega vrhovnega poveljnika ruske armade. Nikolajevič je bival na Krimu, kjer so se zadnje dni vršili ljuti civilni boji. Vest ni potrjena.

Vesti o položaju na Finskem so precej konfuzne. Enkrat poročajo o zmagah bolševikov in drugič o zmagi bele garde. Brzojavke iz Stockholma omenjajo velike nemire v Helsinkforsu; politični boji se ponavljajo dnevno. Mnogo pristavev prejšnje vlade je bilo pomorjenih.

M. Tokoj, predsednik sedanje bolševiške vlade na Finskem je izjavil, da je prišlo na Finsko 4000 Fincev, ki so od začetka vojne služili kot prostovoljci v nemški armadi. Vrnili so se z namenom, da pomagajo zatreti revolucijo proletarijata. Dalje izjavlja Tokoj, da se je finski senat (prejšnja buržoazna vlada) tajno zavezal s švedsko vlado, da prepusti švedski otočje Aland, ako zadnja pošlje 300.000 mož na Finsko, ki bodo pomagali izgnati ruske bolševike. Radi tega dogovora je 5. januarja resigniral socialist Branting iz švedskega ministristva.

Washington, 10. febr. — Ameriška vlada je prejela telegram poslanika Francisa v Petrogradu, ki je datiran 5. februarja. Franc (Dalje na 3. str. 1. kol.)

MANJŠINSKI SOCIALISTI V AVSTRIJI OBDOJAJO OMAHLJIVE VODITELJE.

“Hlapci cesarske vlade!” Krvavi boji v Lvovu. Seydler je resigniral. Lakota v Avstro-Nemčiji bo pritirala mase na ustajo. Poročilo Fr. Markiča.

Washington, 10. febr. — Iz Zeneve so prišla poročila, da so se pojavile v Zagrebu na Hrvaškem protiaustrijske demonstracije. Večje število agitatorjev je bilo aretiranih. Časopisje iz Avstrije, ki prihaja v Švice, prisaeva, da je na Hrvaškem velik nemir. Dr. Trudič-Pavičić, poslanec iz Dalmacije, in dr. Andelunović, urednik lista „Hrvatska Država“, sta bila pregnana iz Zagreba, ker sta se udeležila demonstracij.

Curij, 10. febr. — Avstrijski cesar Karl noče sprejeti ostavke Seydlerjevega kabineta.

AVSTRIJSKI SOCIALISTI OBTOŽUJEJO VODITELJE.

Washington, D. C. — Manjšinska stranka socialistov v Avstro-Ogrski je obelodanila manifest, v katerem napada večinske ali takozvane vladne socialiste v Avstriji in Nemčiji.

Najmaščinejše besede v tem manifestu so sledeče: „Manjšina nemške socialne demokracije v Avstriji obtožuje Scheldemanna, Davida in Eberta — voditelje socialistične vešine v Nemčiji — in Adlerja, Rennerja in Seitzna — voditelje socialistične vešine v Avstriji — da so se isneverili delavskim naselom in niso več pošteni demokratje niti zavedni revolucionarji. Nobenega spoštovanja nimamo več do večinskih socialistov v Nemčiji in Avstriji, kajti oni so jasno pokazali, da so hlapci cesarske vlade.“

Manifest obtožuje, da so omenjeni voditelji izdali delavstvo ob priliki zadnje generalne stavke v obeh centralnih državah s tem, da so kapitulirali v najodločilnejšem trenutku in pristali na ničvredne vladne koncesije.

Obenem objavlja socialistična manjšina v Avstriji sledečo mirovno formulo:

- Bodoči evropski mir je zagotovljen edino na sledeči način:
 - 1) Države morajo biti ustanovljene na principu narodnosti.
 - 2) Države morajo biti demokracije in organizirane na temelju federacije.
 - 3) Ako se Avstrija ne more reorganizirati v demokracijsko državo (in po našem mnenju je to absolutno nemogoče pod dinastijo Habsburžanov), tedaj mora raspasti v več držav, ki imajo temeljiti na principu narodnosti.

AVSTRIJSKI KABINET JE PADEL; NOVI EGREDI.

Amsterdam. — Z Dunaja poročajo, da je ministrski predsednik dr. Seydler z vsem ministristvom vred podal ostavko. Vladna kriza je sledila opoziciji Poljakov v državnem zboru, ki niso hoteli podpirati provizoričnega proračuna. Ker je bila valed tega pretežna večina poslancev proti vladi, je ministristvo resigniralo.

Obenem je prišla vest o ponovnih izgradnih demonstracijah v Avstriji. V Lvovu, glavnem mestu Galicije, so trajale demonstracije za mir štiri dni, pri katerih so bili obilje trije policaji in štiri deset civilistov je bilo ranjenih.

Seydlerjevo ministristvo birokratičnega značaja je bilo na krmlu od zadnjega junija. Bil je nekakšen kompromisni kabinet, ki se je organiziral, ko je bilo nemogoče sestaviti ministristva, katero bi bilo delalo sporazumno z avstrijskim parlamentom na program notranjih reform. Seydler je tudi sklenil kompromis z voditelji zadnje stavke v Avstriji.

LAKOTA V NEMČIJI IN AVSTRIJI IZZOVE REVOLUCIJO.

Poročilo socialističnega Markiča.

Washington, 10. febr. — Oficijska poročila iz Evrope dokazujejo, da miru ne prinesejo topovi, temveč lakota, ki vsak čas prišili ljudske mase na ustajo. Živežne zaloge v centralnih državah so izčrpane in zelo so prizadete tudi sosedne neutralne države. Med zavezniški najbolj trpita Italija in Belgija.

V Nemčiji je sploh nemogoče dobiti jedi v gostinah. Bogatini plačujejo do tisoč mark za stol utihotapljenke moke.

Kakšen je položaj v Avstro-Ogrski, je razvidno iz poročila, ki ga je obelodanil v Londonu Fr. Markič, zastopnik socialistične stranke v Bosni in Hercegovini, kateremu je avstrijska vlada dovolila, da je šel lansko poletje v Stockholm, kjer se je imela vr-

(Dalje na 3. str. 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 na pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4636.

Datum v oklepaju n. pr. (December 31-17) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davcom potekla naročnina. Prosveta je prevzela, da se vam ne ustavi list.

Gospodarska demokracija.

Ko bo ljudstvo v republiki posedovalo železnice, telegrafski in telefonski sistem, velike kanale, rudnike in premogokope, železarsko, jeklarsko in bakrovno industrijo, in ko bodo posamezne države in mesta posedovale poulične železnice, plinarne in elektrarne, žitnice in druge živilne shrambe itd. — takrat bodo zavlada razmere, ki bodo porok gospodarski demokraciji v Ameriki.

Osredotočevanje bogastva v zadnjih petdesetih letih v Ameriki je pravo ekonomsko čudo, ki prekaša vsa ekonomska čudesa, kar jih beleži zgodovina takozvane civilizacije. Kupičenje zasebnih kolosalnih premoženj v Združenih državah ni niti senca silnega kupičenja bogastva v starem Rimu, ki se je vršilo v dneh, ko je bila starodavna republika na vrhuncu svojega sijaja — v kratki preddobi gospodarskega in političnega propadanja.

Ali stari Rim in moderna Amerika sta dve reči, dasi ravno v izkoriščevalnem sistemu ni dosti razlike. Nevarnost privatnega bogastva, ki je uničilo rimsko državo, je vsled gospodarskega razvoja v sedanjem času, omejena na točko, pri kateri mora kapitulirati pred neupogljivo silo ljudske zavesti. Podržavljenje velikih monopolov, trustov in vseh gigantičnih podjetij, ki služijo javnim potrebam, je ta točka.

Politična demokracija ob strani gospodarske avtoritacije je velika farsa. Blaginja ljudstva temelji na materialni svobodi. Nesmrtni Lincoln, čigar rojstni dan obhajamo jutri, je rekel, da narod, ki je razdeljen proti sebi, ne more obstati. In Lincoln je vodil vojno proti južni polovici republike, kjer so vladali brutalni sužnjedrži.

Gospodarska demokracija pomeni, da ima ljudstvo v svojih rokah vsa sredstva za življenje. Ključ do teh sredstev je javno lastništvo javnih potrebščin. Razporeditev privatnega kapitala ni v Ameriki nobena novost. Mnoga mesta posedujejo svoje plinarne, elektrarne in razna druga javna podjetja in vsi ti poskusi so pokazali absolutni napredek. Na primer mesto Seattle, Wash., je plačevalo privatni elektrarni 20 centov za kilovat elektrike, odkar pa ima svojo elektrarno, stane elektrika šest centov kilovat; v Clevelandu, O., so plačevali 12½ centa za kilovat pod privatnim lastništvom, danes plačujejo tri cente; v Lansingu, Mich., prej 12 centov, zdaj štiri cente. Našteli bi lahko še več primerov, ali to zadostuje, da ljudstvo vidi, kakšna je razlika med zasebnim in javnim lastništvom.

Gospodarska demokracija mora priti in sedanja vojna je velik korak do nje.

Mesarski kralji in I. W. W.

Pri zveznem sodišču v Chicagu se odigrava zanimiva drama. Pred nekaj meseci je bilo prijetih več kot sto članov organizacije I. W. W. pod obtožbo, da so se zarotili proti vladi. Preiskali so njihove pisarne, bivališča in zaplenili na tone listin in knjig. Zadnje dni so pa zvezne oblasti prijele pet velemesarskih magnatov, ki po premoženju odvajajo milijon I. W. W.-istov, ako je zadnjih toliko. Velemesarji so tudi obtoženi, da so se zarotili proti vladi in zasežene so bile njihove listine in knjige.

Velemesarji so takoj najeli trideset najboljših advokatov, ki se trudijo dokazati, da je proces proti peterim milijonarjem protiususten. Sodnik Landis pa pravi, da je proces proti milijonarjem ravno tako ustaven, kakor je proti razcapancem, ki se nazivajo I. W. W.

Tukaj imamo zanimiv kontrast, ki ne sme ostati brez učinka na ameriško javnost. Ako je zakon za radikalne agitatorje I. W. W., ki so obtoženi zarote, mora biti ravno ta zakon tudi za milijonarje, ki so tudi obtoženi zarote.

Patriotizem dandanes veliko šteje. Kdor se zaroti proti vladi, je slab patrijot. Kakšni patrijotje pa so velemesarski kralji, ko zvezne oblasti pravijo, da so hoteli ogoljufati vlado pri cenah za meso? Proces pred sodnikom Landisom bo vrjel nekaj luči na patriotizem te vrste.

Kajzerjevi sinovi.

Brzobjavka poroča, da je neki Nemec izgubil na bojišču pet sinov, vse, kar jih je imel. Kajzer je pisal temu Nemcu pismo, tolažeč ga, da mora biti takemu očetu prijetno pri arcu, ako podari vse svoje sinove za blagor tako velike stvari, za kakršno se bori pruska militaristična masha. Zares — zelo tolažilno!

Viljem bi bil lahko dodal postskript sledeče vsebine: "Moji sinovi, katerih je šest, so še vsi živi in zdravi. Niti najmanjše praske ni na njihovi zlahtni koži. Odkar traja vojna, sem postal večkratni stari oče kljub temu, da so moji sinovi neprestano na bojišču. Torej pozabite na žalost in radujte se!"

DOPISI.

Pismo iz Rusije.

Neki naročnik nam je poslal pismo svojega brata, ki se nahaja v Rusiji v vojnem ujetništvu z željo, da ga priobčimo. Želji redevolje ustrezno. Pismo se glasi: "Paterinski, Podolska Gubernija, Rusija. — Dragi bratje: Javljam vam da sem še živ in zdrav. Godi se mi navadno slabo, ker drugače se nam sploh goditi ne more. Naznanjam vam tudi, da sem prejel od Vas dva pisma že pred mesecem dni, eno od ... vaju. Za vse se vama kar najlepše zahvalim in na vajino bratsko naklonjenost ne bom nikdar pozabil.

Sedaj, ko imam priliko, vam hočem na kratko opisati dogodke mojega življenja v tej vojni. Predno grem dalje, vama povem, da so vojne grozote in trpljenje vojakov nekaj strašnega, nekaj nepopisljivega.

26. julija 1914 je nastopilo vojno stanje med Avstrijami in Srbijo. Prišlo se je z mobilizacijo vseh črnovojnikov do 42. leta. Jaz sem bil pozvan v armado že meseca avgusta; poslali so me v Trst. 26. oktobra 1914 so nas poslali v Ljubljano, kjer sem bil pridelen k bataljonu kadru v čevljarstvo delavnic. V Ljubljani smo bili do 18. maja 1915, a potem so nas transportirali v Radgono na Štajersko. 10. julija 1915 sem bil pridelen k nadomestni kompaniji. Dne 1. septembra 1915 so nas alaminirali za bojno akcijo. Na postaji v Ljutomeru smo se vsedli na vlak in prišla se je vojnja proti gališkim vojnim poljanam in za nas se je pričela doba trpljenja ...

8. septembra smo dospeli do zadnje linijske črte. Po noči 8. septembra so nas razdeljevali po kompanijah. Čulo se je gromenje topov in brzo streljanje streljnih pušk — nekaj novega za naša ušesa.

Z našimi novodošli maršbataljoni je bilo v celoti polku samo devet kompanij; kje so bili drugi? Med padlimi, ujetniki in ranjenimi.

Po pravici vam povem, dragi bratje, da prve dni in noči nisem vedel, ali sem živ ali mrtev. Mislim, da vam je to razumljivo. Vse na okoli živga smrtonosne kroglice, eksplozivne bombe in žrpneli, regljajo strojne puške, vrste se nasok za nasokom, napadi in protinapadi, ječanje ranjenec, povelja, kletve, vsesokoli divja vihar razljučenih človeških mas, ki hrepene po moritvah, po smrti; iz človeka izgine njegova narava in iz njega postane divja žival. Taka je vojna. In kdo jo je zakrivil? Jaz mislim, da je v Ameriki vami znano, kdo je odgovoren za vse te grozote, za vse to trpljenje. Pognali so nas v največjo bedo, naši domovi propadajo, naše družine izumirajo. Mogoče pa tirajo svojo igro naprej in hočejo zmage, zmage! In ta bo prišla. Nekoč se bomo vrnili tisti, kar bo nas še ostalih živih in tedaj se bo pričelo maščevanje nad tistimi, ki so povzročili vse to gorje in ga še vedno povzročajo. Ustoda milijonov ljudi, ki je danes v rokah samodržcev, mora preiti v roke ljudstva.

Par ljudi je imelo moč, da je zakrivilo vso to nesrečo za človeštvo. Tem trinogom se mora iztrgati njihovo moč, kot se je zgodilo v Rusiji.

Da se mi pismo ne bo preveč zavleklo, naj se povrnem nazaj na bojno polje v Galicijo in Karpate.

Na sveti večer smo napravili tri silovite nasokke na kozake in čerkaške čete, a so nas vselej uspešno odbili. Berili smo se s smrtnimi napori in teh bojov mi je spleh nemogoče popisati.

Od 19. pa do 25. januarja 1916 smo bili v nepretrganem boju kajti takrat so se vršile najsilovitejšie bitke, kjer sta se borili dve velikanski armadi na življenje in smrt za odločitev. Od moje kompanije, pri kateri je bilo 262 mož, jih je ostalo samo 47. Ob tej priliki so me odlikovali z medalljo za hrabrost.

Od 25. januarja do meseca maja ni bilo na naši fronti nobenih posebnih bojev, a v maju so prideli Rusi zopet napadati in poskušali prodreti naše vrste. Nikoli nismo imeli mira. Vsako noč smo bili alarmirani. Povelja so se glasila: Pojdi tu, pojdi tam, plazi se in gazi po blatu, ki ga je bilo do kolen. Na hrbtu ti visi težak teležnjak, nejevolja in srd je še težji.

Dne 4. junija so prideli naš polk k rezervi in ga poslali 5 kilometrov za bojno črto. Rusi so streljali iz svojih topov noč in dan, da ni bilo ne konca ne kraja. Neko opoldne pride nenadoma povelje: Marš v bojne črte! Rusi so prodirali proti nam z veliko naglico, kajti bili so zelo uspešni v tej bitki. Ujeli so na tisoče naših vojakov in mnogo je bilo ubitih in ranjenih. Avstrijski poveljniki in vojski so napravili silovit protinapad in pognali smo jih nazaj v njihove zakope. Rusi v zakopih niso mirovali ter so uprizarjali napade in protinapade; ta igra se je vršila nepretrgoma tri dni. Bili smo brez jedi in pitne vode, samo municije smo imeli dovolj. Tako smo se bili noč in dan, 9. junija so se pričele naše armade pumkati v Karpate. Ko smo se pričeli umikati, je bilo pri našem polku še 4400 mož in dan, 2. junija so se pričele naše armade pumkati v Karpate. Ko smo se pričeli umikati, je bilo pri našem polku še 4400 mož in dan, 2. junija so se pričele naše armade pumkati v Karpate.

Bili smo že v Karpatih, toda naša 6. kompanija so Rusi obkolili in mi smo se vsled silnega gladi podali.

Dne 7. julija smo se nahajali na poti v notranjost Rusije. Ustavili smo se v Kijevu, kjer so nas uposlili. Plačajo nam po 20 kopejk na dan, a za funt tobaka so brezvestni trgovski oderuhi zahtevali 18 rubljev.

Ako bi vam hotel povedati vse, kar sem moral v tej dobi doživljati, prestat bi me vzele zelo dolgo časa, kajti v enemu pismu se ne more veliko povedati. Prestal sem boje z gladom, žejno, mrazom, vročino in drugimi neprilikami, s katerimi se morajo boriti vojaki. Kljub temu sem je dosedaj še precej izvolil in ostal nepoškodovan in zdrav.

Ako boste prejeli to pismo, Vas prosim, da mi takoj odpisate. Pošljite mi kaj denarja in obleke, ki jo zelo potrebujem.

Pozdravi

Val — — —

Moan Run, Pa. — Pravijo da vse na svetu se spreminja. Drugi pravijo, ničesar novega se ne zgodi na svetu. Vse se samo ponavlja.

Recimo, da se gotove stvari ponavljajo; vojne niso nova. Tudi borba za prostost ni nova. Te stvari se v zgodovini vedno ponavljajo, pravzaprav se neprestano nadaljujejo v vedno večji meri, in vedno silnejši obliki. Ozkočeni ljudje živ v vednih dvomih in nimajo nikakoršnega upanja v boljšo bodočnost. Saj ne bo nikdar drugače — pravijo. Kot da se mora svet spremeniti v 24 urah! Ljudje bi morali mesto besedičenja več čitati, pa bi spoznali, kako velika sprememba se je dosegla v svetovnem ustroju same v sedaj par stoletjih.

letjih. To ne gre kar takole, pred par urami je bila še noč, zdaj je pa že dan. Evolucijski procesi vzamejo dolge dobe. Ljudje bi ne smeli biti sentimentalno jokavi, nego ljudje energije ter austrajati v borbi.

Dne 29. januarja je v premogokopu smrtne ponesrečil rojak Anton Kobal. Utrgala se je nanj velika skala in ga vsega polomila. Dne 29. januarja je v premogokopu smrtne ponesrečil rojak Anton Kobal. Utrgala se je nanj velika skala in ga vsega polomila. Dne 29. januarja je v premogokopu smrtne ponesrečil rojak Anton Kobal. Utrgala se je nanj velika skala in ga vsega polomila.

Bil je član društva Svete Barbare št. 3. Pokopali smo ga 1. februarja na pokopališču Imperial. Pogreb je bil sijajen in kratki pokojnika je bila okrašena s petimi veneti, ki so jih darovali njegovi sorodniki in prijatelji. Ob času nesreče je bil upaljen pri A. Y. Shaffer Coal. Co. N. v. m. p. Poročevalec.

Listina grodnitva.

L. M. Belovilla, III. — Mesto Basel ni v Nemčiji nego v Švici, in ima 137.000 prebivalcev. Kolodvor in železniški promet je v Baselu zelo velik, vendar ni največji v Nemčiji kot trdi omenjeni rojak, enostavno zato, ker Basel ni v Nemčiji.

FRONTA MORA BITI ENOTNA.

Chicago, Ill. — Brzobjavke namnanjajo, da razsaja bubonična kuga v zapadni Kitajski. Prišla je iz Mongolije, prekoračila je veliki zid in osvojila provinco za provinco. Kitajskaja je velika dežela, pa vendar brez moči in ne more pomagati nesrečnemu ljudstvu. Podobna je velikemu, ki jo strahuje pritlikavec. In zakaj tako? V Kitajski je organizacija pomankljiva in primanjkuje iniciative. In tako se mora kloniti pred kugo, ki bi jo lahko zatrla, če bi imela energijo in organizacijo.

"Razmere v Kitajski so dober nauk za Ameriko", je rekel neki ameriški častnik pred nekaj dnevi. "Združene države so v vojni in potrebujejo živila, topove, obleke za vojake in ladje, da prepelejo vojake na evropska bojišča. Za izvedenje te naloge je treba denarja, milijarde je treba. In če narod ne pokaže iniciative in organizacije, če vsak posameznik v občini ni tesno združen z drugo osebo in z drugo občino za splošen interes, za splošen namen — poraz sovražnika, tedaj bo Amerika podlegla v tej vojni kot Kitajski v brezupnem boju proti bubonični kugi.

"Vsak mož, žena in otrok naj pomaga do meje, da bo tretje vojne pesojilo uspeh. Sektaško čustvo mora izginiti, ovir ne smejo delati plemensko sovraštvo, osebno sovraštvo, politične ambicije, komunalni interesi ali individualni nazori. Če ta narod, ki šteje nad 100 milijonov duš ostane složen, bo vlada v Washingtonu imela denar, s katerim bo financirala nas in naše zaveznike v tej vojni do konca proti sebični in avtokratični sili, ki kuje zarote za naše politične in komercialne upropastenje, tako kot je skovala zaroto za upropastenje Belgije, Srbije in severne Francije.

"Neki znan političar je nekoč protestiral proti 'pokitajenju Združenih držav'. Ameriško ljudstvo mora pokazati svojemu skupnemu sovražniku, da v Združenih državah ni kitajske nezmožnosti. Ljudstvo to lahko izvrši, če dela složno v tesni zvezi za demokracijo vsega sveta."

Officir je govoril resnice. Če bo mo složni in edini, bo demokracija triumfirala nad avtokracijo.

PROSTO LUKO HANJEVAJO V SAN FRANCISCO.

San Francisco, Cal. — Trgovska zbornica je svoječaso imenovala odbor, ki naj preišče, če bi bilo pametno, da San Francisco postane prosta luka. Odbor je sedaj podal poročilo, v katerem pravi: "Splošne izpovedi priš se glase, da svobodna luka povzdičuje domače in tujezemsko trgovino v vsakem pristanu, v katerem je bila ustanovljena."

Poročilo navaja Hamburg, ki je prosta luka, da je mesto v letu 1913 prekosilo London v trgovini s tujezemstvom za \$100,000,000,

in da je daleč nadkrililo Liverpool v uvozu. Hamburg je imel le za \$6,000,000 manj tujezemske trgovine kot New York.

Poročilo potem navaja mesta Hongkong, Singapore in Kodani, katerih trgovina se je silno pomnožila, ker imajo prosto luko.

Kaj je prosta luka?

Gotov teritorij ob morju je določen za nakladanje in razkladanje blaga. Blago, ki je razloženo v tem teritoriju, ni podvrženo davku, če ne zapusti teritorija in gre v notranje dežele. Kupci, ki prihajajo v svobodno luko, vidijo blago v skladiščih in se o njegovi kakovosti prepričajo z lastnimi očmi.

KARDINAL IMENUJE PROHIBICIONISTIČNO PREDLOGO DELO FANATIKOV.

Baltimore, Md. — Kardinal Gibbons je ostro kritiziral prohibicionistični dodatek k ustavi in je izjavil, da se naj državni zakonodajci ne klonijo "fanatizmu, ki hoče vladati nas."

Dejal je, da nekateri zakonodajci iz strahopetljivosti ne glasujejo proti prohibicionističnemu dodatku. Rekel je, da ga je izid glasovanja v marylandskem senatu presenečil, in da so tisti na delu, ki hočejo omejiti osebno svobodo, za to se je treba bojevati proti njim.

RUDAR ZAKLAN V LASTNEM DOMU.

Longmont, Colo. — K 27-letnemu rudarju H. C. Highleyju je prišel vprašat za stanovanje 40-letni William Grant z njegovo ženo. Highley je vzel zakonsko dovolje pod streho, ki se je takoj pri dan sprla med seboj. Highley je rekel, da več ne mara takih ljudi pod svojo streho, ki se prepirajo in odpuvedajo le stanovanje.

Zvečer je prišel Grant od doma in ni kazal volje, da preseeli. Highley je hotel h Grantu v sobo, da mu pove, da mora v stanovanje. Grant je potegnil dolg nož in ga zasadil Highley šestkrat v prsa, hrbet in tihk. Rane so bile tako nevarne, da je Highley kmalu umrl. Granta so odgnali v zapor.

DEŽIJSKA DRAMA.

Chicago, Ill. — Mrs. Jeanette Wall je doma ustrelila svojega 16-letnega sina Scotta I. Walla. Morilka pravi, da je ustrelila moža, ker je udaril, ko ga je vprašala, če je hodil zadnje tri dni.

Morilka je kazala izredno žalost, da se ji je posrečilo dojanje. Na policiji je rekla, da ne briga, kaj se zgodi z njo. Če je žele obesiti, naj jo obesimo.

Po besedah morilke je videti, da ji je ljubosumnost porinila smrt v roke. "Zadnjih par tednov je hodil s koristko Myrtle Howard," je rekla mrs. Wall. "Trudila sem se, da ga odgovorim od takega početja, ali brig se ni za moje besede."

NEMSKI VOHUN PRIJEL LADJI.

Atlantiško pristanišče. — Poročajo, da so med eden in štirinasetimi pasazirji na holandskem parniku "Nieu Amsterdam" krili nemškega vohuna.

Nšli so dvanajst listov takega popisnega papirja pri njem. Trdijo, da je aretiraneec prišel v Ameriko, da nemške volune obišbi z novim tajnim ključem za vovlajevanje vohunskih poročil.

Izpovedal je, da so mu dali celjsko vsoto denarja, da izvede misijo, toda imenovati ni hotel sebe, kateri naj izroči tajni ključ.

KOLEDARJI

so bili poslani še prve dni meseca januarja t. l. vsem državljanom na naslove v imeniku decembra.

Poslani so bili po ekspresni pošli, in vsak tajnik, ki ni prišel koledarjev, naj se najprej izmudi pri najbližnji postaji poštne družbe, ako ležijo tam, in jih prejme. Vse one, ki so se prišle, da jih še niso prejeli in se jih zneje prejeli, prosim, da mi zmanjijo sprejem koledarjev in pisnice: "Prejeli smo koledarje. Bratje, treba je, da to storite. Vse te toliko društvom pošlamo koledarje dvakrat, da jih ne prejme več za tretjo poljštev. Filip Godina, upravitelj."

NE DA SE PREVARITI!

Veseloigra v treh dejanjih.

Spisal Etbin Kristan.

(Pravice postajata in pravda pridržana. Za pravice upravičence se je obrniti do uredništva "Prosveta".)

(Medijevski)

Petelinček: — da Vas ne zmotim pri ugaibanju sreče? O, gotovo Vas ne bom motil, zakaj srečo privoščim vsem dobrim ljudem.

Estella: Naprej, Džula, Povej, kaj čitaš.

Džula: Pravim ti, ljubezen je v kvartah. Ljubezen. A ti si sama ne veš zanjo.

Petelinček: Aha, to je najslabša ljubezen.

Estella: Veš li, da mi nisi še nikoli prerokoval tega?

Džula: Dokler so kvarte mokale, ti nisem mogla reči. Ljubezen pride, kadar pride. Ne more se prisiliti, svobodna je. In kvarte se ne morejo prisiliti, da bi govorile, česar ni. Zdaj se poraja ljubezen, a nobena slutnja se ne more povedati, kakne slasti so v njej. Ljubezen in ljubezen — to je razlika. Dan je čas in moč je čas, a vseeno ni. Tvoja ljubezen bo stkana iz zvezdnih žarkov; srebrna mesečina jo bo oblivala in kakor slap bo podala iz nje razkošnost. Nobena pesem ne poje o taki ljubezni, kakršna bo tvoja, in ti si, ki jo dobi, bo užival nebesa.

Estella: Čudno! Tako čudno mi je pri sreči, kakor še nikdar ne. Ali so to tvoje besede, Džula —

Džula: Moje besede ponavljajo le to, kar mi pravijo duhovi skozi kvarte. Ljubezen se ti poraja v sreči in njen prihod čutiš —

Estella: Oh! Od blaženosti, od prevelike sreče me obhaja slabost. (Medli, opoteče se in pada proti Bučarju.)

Bučar: (jo vjame; razburjen je; komaj se toliko zbere, da jo posadi na stol.) Za božjo voljo! Vode! Vode! Petelinček, zdravnik!

Petelinček: Zdravnika za žensko omedlevo? Toliko jih ni na svetu. Bodi sam zdravnik! Čakaj, vode ti že prinesem (gre za baro).

Misoris: Bog pomagaj! Menda ne bo kaj nevarnega.

Džula: To je znamenje, da prihaja velika sreča.

Petelinček (prinese kozarec vode): Na, fant! Priluzi si nagrado.

Bučar (ji moči čelo): Ali me slišite, gospodična? Ali Vam je bolje?

Estella (odpre oči): Kje sem? Kaj je bilo? Ah, zdelo se mi je, da sem v čudežnem vrtu — Oh, gospod Bučar, ostanite malo pri meni, da mine slabost.

Bučar: Gotovo, gospodična! Tako sem se ustrašil!

Estella: Oh, zame ste se ustrašili! Moj Bog, kaj bi Vam bilo leželo na meni.

Petelinček: Njegovo srce se je ustrašilo, gospodična! Vidite, da je kar odreenel strahu. Stajaj se, fant! Saj ni tebi prišlo slabo!

Bučar: Res, kar zabelo me je, gospodična. Zdaj je že dobro, ali je Vam dobro?

Estella: Hvala, da se tako brigate zame. Pozabimo zdaj, kar je bilo. Džula, vrzi še gospodu Bučarju kvarte. Pri tem pozabimo.

Džula (polaga kvarte): Kar pravijo kvarte, pri tem ostanemo. Dopoldne so ti napovedale ljubezen in bogastvo. Zdaj ponavljajo to še jasneje. V tvoji roki je oboje. Če primeš, boš držal, če izpustiš, ti uide. Tako pravijo kvarte.

Estella: Ali morete pričakovati še več sreče? V vaših rokah je —

Petelinček: Poskoči, fant! Komu je še usojeno, da lahko prime ali pa pusti po svoji volji? Primi in drži, pa če je milijon!

Spazoni: Mister Bučar, ne bi li bili pri volji, da se pomenimo o naši stvari? Prav tako se mi zdi, kakor da razumem, kam meri to skrivnostno proročanstvo.

Neža (vstopi): Tony, Želod je prišel in bi rad govoril s teboj. Saj si mu naročil, da naj pride.

Bučar: To je, to! O, gospoda, prosim, stopite za dve minute tja noter. Majhen popravek, pa bo takoj gotovo.

(Estella, Spazoni in Misoris se spogledajo in malo obnavljajo, a Petelinček jih odvede v privatno stanovanje.)

Neža (odpre vrata na desni): Že čaka, mister Želod!

Želod (vstopi s Fany): Halo, Bučar! Tvoje papirje sem ti prinesel.

Bučar: Aha! Ampak povej po pravici, Želod, ali so dobri?

Fany: Mister Bučar, moj oče vendar ne bo Vam ponujal slabega blaga!

Želod: Bučar, družba je vpisana. Kaj hočeš še več?

Bučar: No tedaj! In Vi tudi mislite, Miss Fany?

Fany: To morate razumeti, da Vam jaz ne bi svetovala v nesrečo. Za ves svet ne!

Bučar: Pa daj svoje papirje. Koliko si jih pa prinesel?

Želod: Kakor si naročil; za šeststo.

Bučar: Prav, prav. Koliko jih pa še imaš?

Želod: Mnogo ne. Kaj bi jih rad več?

Bučar: Tako sem mislil, če jih še imaš, bi jih vzel zaradi mene še za kakšnih tisoč dolarjev, da se jih prej iznebiš.

Želod: Prijatelj Bučar, če bi se jih hotel le iznebiti, ne bi bila že davno zate ne ena ostala. Tebi sem jih ponudil iz prijateljstva. Rad bi ti še ustregel. Ampak zdaj se za tisočak — toliko jih zdaj nimam kje vzeti. Ljudje, ki dobro razumejo tako kupitje, so se trgali zanje. Komaj sem jih nekaj pritrnil.

Fany: Papa, če je pa za gospoda Bučarja! Pa odreči Smithsonovi banki.

Želod: To bo velikanaka zamera. Ti ne veš, koliko mi ta banka lahko koristi.

Fany: Saj verjamem. Pa vendar, če je za gospoda Bučarja — Daj, daj, meni na ljubo.

Želod (jo pogleda, kakor da je presenečen): O — tako je to? Če je tako, naj pa bo. Ampak pri sebi jih nimam. Prinesem ti jih pozneje.

Bučar: Je že prav. Saj moram medtem še po denar zanje.

Želod: Za sedaj ti dam, kar sem ti prinesel. (Mu ponuja delnice.)

Bučar: Ravnih šeststo!

Želod: Ravnih.

Bučar (jemlje listnico iz žepa in mu šteje denar): Torej trdiš, da so dobre?

Želod: Če ti Fany potrjuje, paš lahko verjameš.

Fany: Želim Vam, da bi se čimprej podesetirile v ceni.

Neža: Mister Želod, zdaj pa pogledajte meni v oči in povejte: Ali ni mogoče, da gre pri tem denar rakom živžgat?

Želod (jo pogleda, smeje): Rakom živžgat? Kaj mislite, Neža! To je denar, kakor da pada iz nebes. No, Bučar, grem, da ti prinesem še druge. Malo boš moral potrpeti, gledal bom pa že, da se podvizam. (On in Fany se poslovita in odideta.)

Neža: (Kakor da pride iz nebes. Kaj misliš, Tony, komu pada ta denar iz nebes?)

Bučar: Kaj razumeš ti o takih kupčijah? Jaz že imam svoje dokaze, tudi če ne bi kvarte tako jasno govorile. Pojdi zdaj, da vidim, kaj imajo še oni tam.

Neža: Le pazi se, nič drugega ti ne pravim. (Odide v saloon.)

Bučar (odpre stanovanjska vrata; Estella, Džula, Spazoni, Misoris in Petelinček vstopijo.)

Estella: Džula, nekaj bi se zdaj radi pogovorili o kupčijah rečeh.

Džula: Razumem. Moj posel ni pri kupčijah.

Estella: Pa se lahko čez nekaj časa vrneš. Imela bi še kaj govoriti s teboj.

Džula: Če želiš, se lahko zgodi. Na svidenje. (Odide.)

Petelinček: E, kjer ni treba eiganke, tam menda tudi mene ni treba.

Misoris: Ni, da bi Vas odganjali, gospod, ampak saj veste, kako je s kupčijami.

Petelinček: To Vam pa nemara ne bo zoprno, če ostanem v saloonu takorekoč za stražo, da Vas ne bo kdo motil?

Spazoni: To bi bilo res zelo prijazno.

Bučar: Glej, saj res nisi tako na glavo padel.

Petelinček: Bučar, če ne bi bil sam pameten, ne bi mogel tvoje pameti tako ceniti, kakor jo. (Odide v saloon.)

Bučar: Najbolje bo, da sedemo. Prosim. (Posedajo tako, da sedi Estella poleg Bučarja.) O čem bi se pravzaprav pomenili?

Misoris: Da govorim kar naravnost: O bogastvu!

Bučar: O bogastvu!

Estella: Vi ste najbrže pesniška natura. Ali kaj pomaga? Današnji svet je že tak, da je bogastvo največja moč. Jaz na primer ljubim svojo umetnost, da bi dala življenje sanjo. Toda če jo hočem izvrševati, moram imeti denarja. Kaj je višjeja v življenju, (z zapeljivim pogledom) kakor ljubezen? A tudi ljubezen se najbolje godi, če ima dobro denarno podlago.

Bučar: Zlate besede, gospodična. Z vsako se strinjam.

Estella (vzdigne kozarec in pogleda Bučarja): Na Vaše zdravje!

Bučar (zmeden od vznichenja): Na Vaše, gospodična! (Pijeta.)

Spazoni: Kakor vidim, nimata nič zoper denar. Ampak v današnjih časih pride človek težko do njega. Trdo se dela, pa se malo zasluzi. Pri kupčijah je dobiček majhen. Najboljši vrednostni papirji nosijo komaj nekaj procentov.

Bučar: O, nekateri so že dobri.

Spazoni: Baš tisti, ki so dobri, prinašajo toliko. Pri slabih je pa izguba. Sploh je s papirji vedno igra in riziko.

Bučar: Mislite?

Misoris: To je vsakdanja reč.

Bučar: Kako pa bi menili Vi?

Misoris: Znete li varovati kakšno tajnost?

Bučar: Tajnost varovati?

Estella (se primakne): To je moškimi težko, kajne?

Bučar: O — ne zakaj?

Estella: Vsaka stvar ne spada na veliki boben. Če bi na primer jaz?

Bučar (zaljubljen): Če bi Vi —

Estella: O, mister Bučar, nikar nisem rekla. Le to je tako čudno — takoj ko sem Vas videla — jaz, ki sem mislila, da je moje srce nedostopno ljubezni —

Bučar: Gospodična!

Spazoni: All right, zmenimo se zdaj rajši, da vidimo, če Vam bo naš predlog všeč.

Misoris: Če Vam ne ugaja, nič ne de. Le če znate ohraniti tajnost.

Estella: Objubite jima to, mister Bučar.

Bučar: Ej, če ni nič drugega kakor molčati.

Spazoni: To nam torej prisegate.

Bučar: Prisegam, prisegam.

Spazoni (vzame bankovec iz žepa): Kaj je to, mr. Bučar?

Bučar: To je desetak, to ve vendar vsakdo.

Spazoni: Dobro ga pogledajte! (Ga da Bučarju v roko.)

Bučar (ga ogleduje): Saj vidim desetak je, kajpada.

Misoris: Ali opazite na njem kaj posebnega?

Bučar: Precej nov je, to je že res.

Spazoni: Kaj, če bi ga poslali zmenjati?

Bučar: Lahko. Zakaj pa?

Spazoni: Ali ne razumete — Zato, da se prepričate —

Bučar: Da se prepričam?

Spazoni: Če mu nič ne manjka?

Misoris: Če ga vzamejo?

Bučar: O luč nebesa! Zdaj je imam!

Estella: Ali imate?

(Dalje sledi.)

RUSKA REVOLUCIJA — ZAKONIK SVETOVNE REVOLUCIJE PROTI KAPITALIZMU.

(Pisla Nikolaj Lenin, predsednik ruske bolševičke vlade.)

Ruska revolucija ni domača tem več svetovna revolucija. V tem leži ne njena bodočnost, ampak sedanjost, ker drugače je težko razumeti razliko med našimi strankami in njihovimi principi, njihove in kapitalizem v tujih državah. Vojna te vrste bi nastala le tistimi, ki smatrajo našo revolucijo za svetovni dogodek, in pa o njej, ki mislijo, da je lokalnega pomena za Rusijo.

Vtem je razlika med bolševiki in vsemi ostalimi ruskimi strankami, socialističnimi in buržoaznimi. Bolševiki so pravi internacionalci in edino oni žele, da se revolucija razširi po vsem svetu.

Ko so si bolševiki enkrat postavili ta cilj pred oči, so se takoj lotili aktivne in agresivne politike, medtem ko mnogi naši socialisti, ki se nazivajo menševiki, niso nobeni internacionalci in se zadovoljujejo, da ostane revolucija doma.

Menševiki se boje razrednega boja in vojne proti kapitalizmu v zavezniških državah — karakteristično pa je, da nekateri med njih so pripravili poriniti razrednih in protikapitalističnih idej ni boj v sovražne države. To do kazuje, da so najprej nacionalni, se končala drugače. To se bo se kar podprepljuje dejstvo, da bi razredna vojna proti eni skupini držav.

Bolševiki se trdno drže svojega programa. Zavedajo se že izdavnih napak, ki jih delajo državniški na obeh straneh, ko izjavljajo, da so v stanju izvesti odločilno zmago v bitki in da lahko kljubujejo lakoti na večne čase.

Mir, ki ga izliti revolucionarna demokracija, ima vsekakor prednost v našem programu, in funkcija ruske revolucije je, da z vsemi sredstvi — z govorom, tiskom, pošiljanjem agitatorjev v sovražne in zavezniške države in z uplajanjem na sovražne in zavezniške vojake — prinese revolucionarni mir.

Naša revolucionarna organizacija je dobro opremljena za to propagando in bolševiki že izvršujejo zelo aktivno agitacijo, kateri pa zasedljivi političarji vsakojih se držav ne pripisujejo nobene važnosti, niti je ne morejo ustaviti. Tukaj je seveda vse odvisno, kako hitro bo proletarijat v vojskujocih se državah sprejel našo propagando.

Napredek tudi zavis od stalne vladajočega razreda v teh državah. Mogoče je — in to je drugi razlog — da bodo vladajoči razredi, ko uvidijo zavoženje vojne, žrtvovali svojo imperialistično požretnost in v naši, da ohranijo svojo gremoženja, katere jim lahko požre revolucija, ki bi nastala vlad nadaljevanja vojne, bodo prostovoljno sklenili splošni mir.

Pred nami je torej možnost, da vojna ne bo končala z evropsko revolucijo, kakor je bilo v Rusiji, in da najde mir eksistenco monarhizma in kapitalizma v večjem delu Evrope.

Lahko se zgodi, da bomo v Rusiji začasno uživali nov socialni sistem ko bo ostala Evropa še v dihovala pod kapitalizmom in monarhizmom, ki se bo za enkrat očitil prenevarnega imperializma.

Kaj bo Rusija počela, ako se to zgodi? Kratkovidneži nam pravijo: Veselite se svoje revolucije; zahvalite Boga, da ste na boljtem kot ostali svet in pustite, naj svet počne, kar se mu zljubi.

Ali mi, bolševiki, smo proti temu. Naša naloga je, da z vsemi sredstvi, izvzemši oboroženega pritiska, širimo našo revolucijo po svetu.

Motivi, zakaj sleherni bolševik odobrava ta program, so daleko sežni. Predvsem bi bil mir med revolucionarno Rusijo in nerevolucionarno Evropo le premirje. Obe stranki bi gojili svoje ideje in se pripravljali za bodoči boj; ker pa bo nerevolucionarna Evropa smiraj bolj oborožena kot pacifična Rusija, se bodo evropski despotje (čim se opomorejo iz sedanjih bridke izkušnje) vrgli na Rusijo z namenom, da pometajo s krajem revolucionarne kuge.

Iz tega varoka ne more naša revolucija počivati, dokler ne izzove revolucije v vseh sosednih državah.

Drugi razlog, zakaj mora Rusija zagnati revolucijo v Evropi,

je to, da se je začel boj, se nista hoteli podati revolucija ne despotizem. V obliki je bila revolucija premagana, kajti monarhije so ostale povsod, toda ideje revolucionarne Francije so zmagale, dasi-ravno niso obrodile popolnega sadu do izbruhov za ustave sredi devetnajstega stoletja. Ker pa i-deje smiraj štejejo več, kakor forma, lahko trdimo, da je francoska revolucija triumfirala.

Revolucija v Rusiji mora iti po ravno tej poti. S tem pa še ni rečeno, da mora priti do vojne med revolucionarno Rusijo in nerevo-

lucionarno Evropo, in sicer iz sledečega razloga:

Rusija ne more logično pričeti boja s topovi in puškami proti vsi Evropi v imenu protimonarhizma in protikapitalizma, ker s tem bi zatajila svoj revolucionarni vir in svoja temeljna načela.

Napačno je misliti, da bi internacionalistna ruska demokracija začela agresivno vojskovanje e-dino z namenom, da uniči tuje monarhije in kapitalizem v tujih državah. Vojna te vrste bi nastala le v slučaju, ako bi se obstoječi evropski despotizem zarotil — kar je mogoče, vendar ni pričakovati — da zdrobe našo revolucijo v svrhu, da se ne razširi k njim.

Rusija ne bo dala oborožene pomoči proletarskim masam drugih držav, kadar se dvignejo — kar se bo kmalu zgodilo — proti izkoriščanju, kapitalizmu in monarhizmu doma. Toda bolševiki bodo nadaljevali propagando revolucije brezobzirno in brezpogojno v vseh državah.

Prvič, kakor se glas originalni program bolševikov in kakor se je zdelil kongres v Zimmerwaldu, razširjanje protimonarhističnih in protikapitalističnih idej ni boj v sovražne države. To do kazuje, da so najprej nacionalni, se končala drugače. To se bo se kar podprepljuje dejstvo, da bi razredna vojna proti eni skupini držav.

Bolševiki se trdno drže svojega programa. Zavedajo se že izdavnih napak, ki jih delajo državniški na obeh straneh, ko izjavljajo, da so v stanju izvesti odločilno zmago v bitki in da lahko kljubujejo lakoti na večne čase.

Mir, ki ga izliti revolucionarna demokracija, ima vsekakor prednost v našem programu, in funkcija ruske revolucije je, da z vsemi sredstvi — z govorom, tiskom, pošiljanjem agitatorjev v sovražne in zavezniške države in z uplajanjem na sovražne in zavezniške vojake — prinese revolucionarni mir.

Naša revolucionarna organizacija je dobro opremljena za to propagando in bolševiki že izvršujejo zelo aktivno agitacijo, kateri pa zasedljivi političarji vsakojih se držav ne pripisujejo nobene važnosti, niti je ne morejo ustaviti. Tukaj je seveda vse odvisno, kako hitro bo proletarijat v vojskujocih se državah sprejel našo propagando.

Napredek tudi zavis od stalne vladajočega razreda v teh državah. Mogoče je — in to je drugi razlog — da bodo vladajoči razredi, ko uvidijo zavoženje vojne, žrtvovali svojo imperialistično požretnost in v naši, da ohranijo svojo gremoženja, katere jim lahko požre revolucija, ki bi nastala vlad nadaljevanja vojne, bodo prostovoljno sklenili splošni mir.

Pred nami je torej možnost, da vojna ne bo končala z evropsko revolucijo, kakor je bilo v Rusiji, in da najde mir eksistenco monarhizma in kapitalizma v večjem delu Evrope.

Lahko se zgodi, da bomo v Rusiji začasno uživali nov socialni sistem ko bo ostala Evropa še v dihovala pod kapitalizmom in monarhizmom, ki se bo za enkrat očitil prenevarnega imperializma.

Kaj bo Rusija počela, ako se to zgodi? Kratkovidneži nam pravijo: Veselite se svoje revolucije; zahvalite Boga, da ste na boljtem kot ostali svet in pustite, naj svet počne, kar se mu zljubi.

Ali mi, bolševiki, smo proti temu. Naša naloga je, da z vsemi sredstvi, izvzemši oboroženega pritiska, širimo našo revolucijo po svetu.

Motivi, zakaj sleherni bolševik odobrava ta program, so daleko sežni. Predvsem bi bil mir med revolucionarno Rusijo in nerevolucionarno Evropo le premirje. Obe stranki bi gojili svoje ideje in se pripravljali za bodoči boj; ker pa bo nerevolucionarna Evropa smiraj bolj oborožena kot pacifična Rusija, se bodo evropski despotje (čim se opomorejo iz sedanjih bridke izkušnje) vrgli na Rusijo z namenom, da pometajo s krajem revolucionarne kuge.

Iz tega varoka ne more naša revolucija počivati, dokler ne izzove revolucije v vseh sosednih državah.

Drugi razlog, zakaj mora Rusija zagnati revolucijo v Evropi,

je to, da se je začel boj, se nista hoteli podati revolucija ne despotizem. V obliki je bila revolucija premagana, kajti monarhije so ostale povsod, toda ideje revolucionarne Francije so zmagale, dasi-ravno niso obrodile popolnega sadu do izbruhov za ustave sredi devetnajstega stoletja. Ker pa i-deje smiraj štejejo več, kakor forma, lahko trdimo, da je francoska revolucija triumfirala.

Revolucija v Rusiji mora iti po ravno tej poti. S tem pa še ni rečeno, da mora priti do vojne med revolucionarno Rusijo in nerevo-

lucionarno Evropo, in sicer iz sledečega razloga:

Rusija ne more logično pričeti boja s topovi in puškami proti vsi Evropi v imenu protimonarhizma in protikapitalizma, ker s tem bi zatajila svoj revolucionarni vir in svoja temeljna načela.

Napačno je misliti, da bi internacionalistna ruska demokracija začela agresivno vojskovanje e-dino z namenom, da uniči tuje monarhije in kapitalizem v tujih državah. Vojna te vrste bi nastala le v slučaju, ako bi se obstoječi evropski despotizem zarotil — kar je mogoče, vendar ni pričakovati — da zdrobe našo revolucijo v svrhu, da se ne razširi k njim.

Rusija ne bo dala oborožene pomoči proletarskim masam drugih držav, kadar se dvignejo — kar se bo kmalu zgodilo — proti izkoriščanju, kapitalizmu in monarhizmu doma. Toda bolševiki bodo nadaljevali propagando revolucije brezobzirno in brezpogojno v vseh državah.

Prvič, kakor se glas originalni program bolševikov in kakor se